List 20. **NOVICE** Tečaj LV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. maja 1897.

Politiški oddelek.

Ebenhochov šolski predlog.

Dne 14. t. m. so dr. Ebenhoch, Dipauli in tovariši v zbornici poslancev predložili predlog o premembi šolskega zakona. Mi smo že izrekli nekatere pomislike z narodnega stališča proti temu predlogu. Danes navedemo predlog sam, da ga čitatelji sami presodijo. Glasi se takole:

„Člen I. Naslednji paragrafi zakona z dne 14. maja 1869. l., naj se v prihodnje glase:

§ 1. Ljudska šola ima namen, vzgajati otroke nravno po naukih njih vere, razvijati njih duševno delavnost, jim dajati za njih napredovanje in daljno izomiko za življenje potrebno znanje in izurjenost ter ustvariti temelj za vzgojo koristnih članov človeške družbe.

§ 2. Vsaka ljudska šola za katere ustanovitev in vzdrževanje plačuje troške država, dežela ali občina, bodisi popolnoma ali deloma, je javen zavod in kot tak pristopen vsem otrokom, kateri morajo šolo obiskovati. Na drug način ustanovljene in vzdrževane ljudske šole so privatni zavodi. Interkonfesijonalne razmere ljudske šole ureja deželno zakonodajstvo.

§ 3. Učni predmeti na ljudskih šolah so: Veronauk, čitanje in pisanje, učni jezik, računanje v zvezi z naukom o geometričnih oblikah, kar je iz naravoslovja najpotrebnejše in otrokom umljivo, prirodopis, zemljepis in zgodovina s posebnim ozirom na domovino in na nje ustavo, risanje, petje in telovadba, katera je za dečke obligatna, za deklice neobligatna. Koliko je vsacega teh predmetov učiti, določa deželni šolski svet dogovorno z dež. odborom.

§ 4. Učne načrte na za ljudske šole in vse, kar se tiče notranje šolske uredbe, določa naučni minister, zaslišavši dež. šolsko oblast in s privoljenjem dež. odbora.

§ 5. Veronauk oskrbujejo in nadzorujejo pristojna cerkvena oblastva (predstojništva židovskih verskih občin). Deželna šolska oblast določa dogovorivša z dež. odborom koliko ur je namenjenih veronauku, a najmanj morata biti namenjeni dve uri na teden, določiti pa mora to tudi dogovorno s pristojnim cerkvenim oblastvom (predstojništvom židovske verske občine), koder to zahteva deželna zakonodaja. V koliko naj učitelji uče veronauk, določa dež. zakonodajstvo dogovorno s pristojno cerkveno oblastjo (predstojništvom židovske verske občine).

§ 8. Naučni minister določa, zaslišavši deželno šolsko oblast in dogovorno z dež. odborom, a kjer to zahteva dež. zakonodajstvo, tudi dogovorno s pristojno cerkveno oblastjo (predstojništvom židovske verske občine), katere učne knjige in čitanke je dovoljeno rabiti v šoli. Izmej dovoljenih učnih knjig in čitank izbere dež. šolska oblast dogovorno z dež. odborom tiste, katere je rabiti.

§ 21. Dolžnost, obiskovati šolo začne se z dovršenim šestim letom in traja za vsakdanji pouk vsaj šest let; vse druge odredbe glede časa in načina obiskovanja šol določa dež. zakonodajstvo.

§ 35. Učno osobje učiteljišč sestoji iz ravnatelja, kateri vodi zajedno vadnico, iz dveh do štirih glavnih učiteljev, iz učitelja veronauka in potrebnih pomožnih učiteljev; imenuje je naučni minister na podlagi ternapredloga, kateri sestavi dež. šolska oblast dogovorno z dež. odborom. Učitelje veronauka imenuje najvišja cerkvena oblast, v katerem okrožju se nahaja dotični zavod. Vadnični učitelji so dolžni sodelovati pri vzgoji učiteljiščnikov kot pomožni učitelji.

Člen II. Ta zakon stopi v veljavo začetkom šolskega leta, katero sledi razglašenju“.

Nam ne ugaja § 3, ki prepušča deželnim odborom vpliv, da bodo vplivali na to, koliko naj se vsacega predmeta poučuje. Po pravici se bojimo, da bodo štajerski, koroški in isterski deželni zbor skušali to svojo oblast v to porabiti, da stesne jako učenje slovanščine. Štajerski Slovenci so se že morali boriti proti vplivu štajerskega deželnega odbora na ljudske šole. Tudi na Koroškem si je že dosedaj deželni odbor prisvajal neko pravico glede določevanja učnega jezika, ker dežela šole vzdržuje.

Ravno tako daje deželnim zborom tak vpliv, da ga bodo mogli izrabljati proti Slovencem.

Nam nasprotni deželni zbori in odbori bodo se gotovo tudi poslužili § 8., da se v nove šole utihotapijo Slovanom neprijaznem duhu pisane knjige. Stvar je tudi važna, kajti duha, ki se ga mladina v šoli navzame, se pozneje težko iznebi. Naši nasprotniki so zviti, to smo imeli že dostikrat priložnost prepričati se, in zato je treba skrajne previdnosti, predno jim damo kako oblast v roke. Če bodo štajerski, koroški in isterski deželni odbor določali šolske knjige, gotovo dobimo le berila, v katerih se bode bolj očitno ali prekrito proslavljalo italijanstvo ali nemštvo, slovanstvo pa poniževalo. Tako se bodo popisovali le rimski, nemški, italijanski slavni možje, ravno tako opisovali slavni čini italijanskega in nemškega naroda, slovanski se bodo pa zamolčavali. Pisatelji za take knjige se bodo vedno dobili. Naravnost protiavstrijskega duha knjig vlada seveda ne bode pustila, a spretni sestavatelj tudi v avstrijski okvir spravi marsikaj Slovanom neprijaznega.

Najmanje pa nam ugaja § 35. Da pa ne bode kdo nas napak razumel, povemo naravnošt, da se ne izpodtikamo nad pravicami, ki jih ta paragraf priznava cerkveni oblasti. Slovenec bode na učiteljiščih na Štajerskem, Koroškem in v Istri težko dobil službo, ako bode učni minister navezan na terno deželnega odbora. Kako bi Italijani v Istri radi uničili slovansko učiteljišče v Kopru. nam kažejo zadnji dogodki. Ne smemo misliti, da so napadi na slovanske vseučiliščnike jedino delo italijanske mulerije, za njo stoje višji gospodje. Tudi deželni odbor isterski je najbrž s tem delom zadovoljen. Če se mu da v roke oblast, kakoršno določa § 35. Ebenhochovega predloga, bodo Italijani že gledali, da vzamejo učiteljišču slovanski značaj.

Vemo, da so pri nas ljudje, ki poreko, da ne smemo biti proti razširjenju deželne samouprave, ker bode nam koristilo, kadar dobimo zjedinjeno Slovenijo. Naš list je vedno za zjedinjeno Slovenijo, a reči moramo, da nikdo ne ve, kdaj jo dosežemo. Doseženje zjedinjene Slovenije bode se nam stavljalo mnogo težav. Sedanji deželni zbori, oziroma odbori nam lahko še mnogo škodujejo, predno dobimo zjedinjeno Slovenijo. Računati je nam z dejansko sedanjostjo, ne pa z bodočo negotovostjo. Povedati pa moramo, da ne gojimo pomislekov z verskega stališča proti predlogu. Kar se tiče delitev otrok po veroizpovedovanjih, se popolnoma strinjamo in le želimo, da se bi podobna že zakonita določila glede razdelitve narodnosti. Pričakujemo od naših poslancev, da preskrbe, da se temu predlogu odbijejo za nas nevarnejše določbe, predno zakon postane.

Politični pregled.

Državni zbor je s 203 proti 103 glasom prešel na dnevni red o predlogih, naj se toži ministerstvo zaradi jezikovnih naredeb. Razprava o teh predlogih je bila v državnem zboru silno burna. Levičarji so kar besneli. Posebno je bil nastal silen hrup, ko je minister Gleispach zagovarjajoč vladno predlogo se bil predrznil reči, da se mu kot juristu predlog niti resen ne zdi, ker se ne opira na noben zakon. Liberalci jeli so na to kričati, da ni nikdo mogel druzega razumeti in je predsednik moral sejo pretrgati. Pri obnovljenju seje so liberalci zopet kričali, a dali so se potolažiti, ko je minister grof Gleispach izjavil, da jih ni mislil razžaliti. Socijalisti so tudi glasovali za obtožbo ministerstva, pravijo pa, da le iz nasprotja proti vladi, ne pa zaradi jezikovnih naredeb samih, katere celo odobravajo po svojih glasilih. Zares čudni ljudje!

Badeniju se stališče že tako maje, da se že ugiblje, kdo bode naslednik njegov Posebno v levičarskih krogih goje trdno nado, da se kmalu grofa Badenija iznebe. Kot nasledniki se imenujejo grof Thun in Schönborn in pa knez Alfred Lichtenstein. Mi Slovenci bi se nobenega teh mož ne mogli prav veseliti. Kar se tiče kneza Alfreda Liechtensteina, je nemški konservativec. Njegova vlada bi morda nam nič ne škodovala, a storila bi pa za nas tudi dosti ne, z ozirom na silne agitacije mej nemškim prebivalstvom Grofa Thun in Schönborn sta pa taka nasprotnika Mladočehov, da bi se razbila sedanja večina, če katera teh dveh prideta na krmilo Potem bi se pa nekaj nemških liberalcev izmuznilo v novo državnozborsko večino, gotovo Slovanom le v škodo

Levičarji in vlada. — Boj, ki so ga začeli liberalci proti vladi, ne velja le jezikovnim naredbam temveč ima še vse druge uzroke. Liberalce jezi, da se je osnovala večina brez njih in da grof Badeni tega ni preprečil Proti vladi je posebno jezno židovstvo, ki za kulisami vodi vso akcijo Židje se boje, da ne bodo od države imeli več tako mastnih zaslužkov, ako v večini ne bode zastopana liberalna stranka, ki povsod v prvi vrsti zastopa njih koristi Židje so bili jako zadovoljni, da je grof Badeni bil ministerski predsednik postal, ker se je v Galiciji jako dobro razumel z židi. Nadejali so se, da s svojo odločno roko uniči tudi protisemitizem. Ker pa grof Badeni ni mogel uničiti dr. Luegerja in ker sedaj liberalcem v novi večini ni mogel ali ni hotel preskrbeti prostorčka za to pa tako strašna jeza nanj. Sedaj bi jim bila že grof Schönborn in Thun ljubša.

Pogodba z Ogersko. Predloge o pogodbi z Ogersko se predlože državnemu zboru še to pomlad, morda že prihodnji teden, če se le avstrijska in ogerska vlada dogovoriti glede doneska obeh državnih polovic k skupnim državnim troškom. Vlada bode zahtevala, da se predloge izroče posebnemu permanentnemu odseku, to je odseku, ki bode zboroval tudi, ko državni zbor ne bode zbran. Na ta način bi do jeseni lahko predloge bile v odseku že rešene. Ko bode voljen permanentni odsek, hoče neki vlada tako odlagati državnozborsko zborovanje glede na težaven političen položaj. Trgovska pogodba z Bolgarijo in podaljšanje premij za izvažanje sladorja se rešita še pred prekinenjem zborovanja. Tema predlogoma tudi levica ne bode delala nobenih ovir.

Grško-turška vojska. — Mnogo so si obetali Grki od vojske s Turkom, a vidi se danes prav jasno, da bo konec vojske popolni poraz Grkov. Iz Farzala, kjer se je bila unela krvava bitka, pregnali so Turki Grke. Tudi pri Velestinu je bila grška brigada generala Smolenskega premagana Morala se je umakniti. Smolenski je najboljši general in ima tudi najboljše vojake. Posebno pri Velestinu so se Grki dobro držali, vendar so bili premagani. Z ozirom na hrabrost, katero so Grki pokazali v tej bitki, je grška vlada, dasi so razmere za grško vojsko v obče slabo stale, vendar sklenila še ne odjenjati od nadaljevanja vojske. Nova vlada se je izrekla, da prej ne more vsprejeti posredovanja velevlastij, da doseže kak uspeh na bojišču Nova vlada je upala vojno hitro prestrojiti in se je nadejala celo, da Grki Turke poženo iz Tesalije in udero v Makedonijo. Novi ministerski predsednik Rallis si je pač preugodno predstavljal kritičen položaj Grške. Mej tem, ko si je domišljala grška vlada kar z lahka za njo neugodni

tok vojske spremeniti, Turška vkljub zmagam ni prejenjala z pomnožitvijo vojske. Sklenila je vse batalijone povišati na 1000 mož in okrog Soluna je sklicala črno vojsko. Turčija hoče pač zdaj z Grkom popolnoma obravnati. Turki hočejo toliko časa ostati v grški Tesaliji, da Grki popolnoma ostavijo Kreto in priznajo, da spada ta Turčiji. Od porazov ali zmag v Tesaliji je odvisno tudi stanje na Kreti. Turki dobro vedo, da bi bili vstaši na Kreti še bolj vzrastli, ko bi Grška zmagovala napram Turčiji. Sedaj pa vedo, da se na Grško nimajo zanašati. Z ozirom na to je pričakovati, da se kmalu vrne mir na Kreto. Ta mir utegne biti trajen, ker se Krečani ne bodo več upali puntati, Grška pa jih tudi ne bo več upala hujskati k vstaji, ker se je prepričala, da ne zmore ničesar. — Nova grška vlada, ki je to-li upala na zboljšanje razmer v vojski, je žali prekmalu uvidela, da je vse izgubljeno. Preveriti jo je morala grška vojska sama, ki je popolnoma demoralizirana Doznalo se je, da so se v bitki pri Farzali le nekateri polki hrabro držali, drugi pa so se koj po prvih strelih jeli umikati ter tako olajšal zmago Turkom. Sploh vlada popolna anarhija. Vojaki ne slušajo več svojih častnikov. Reservisti, določeni, da odpotujejo na bojišče, so se uprli. Ljudstvo se jim je pridružilo in zapovedništvo je moralo odnehati ter peljati reserviste s kolodvora v vojašnico. Take razmere so morale Grško vlado napotiti, da je pismeno prosila evropske velesile, naj posredujejo mej Grško in Turčijo, da se doseže mir. Velesile so baje prevzele posredovanje s pogojem, da jim Grška brezpopojno prepusti zastopanje svojih interesov. Velevlasti so zadovoljne, da morejo posredovati. Vedo dobro, da nadaljevanje vsakterih nadaljnih homatij, more škodovati tudi celi Evropi. Tudi je velevlastim na tem, da se kraljeva rodbina ohrani na grškem prestolu. Ker je ministerski predsednik naznanil zastopnikom velesil, da prepušča Grška svojo usodo velesilam, začele so te takoj akcijo v dosego miru. Turčija zahteva tri milijone turških funtov odškodnine, regulacijo meje pri Prevesi, Mecevu, Kraniji, Damasiju, Meluni in Analipsisu, anuliranje specijalnih pogodb v korist grškim podanikom, izročitev vseh grških oklopnic in regulacijo kretskega vprašanja v tem smislu, da se utesni obljub- avtonomija Turčija je precej ostro nastopila, no velevlasti jo bodo že malo prikrajšale v njenih zahtevah.

Evropski mir. — Angleški listi javljajo, da je ruska vlada poslala vsem svojim poslanikom okrožnico, v kateri jih obvešča v popolnem soglasju Rusije in Avstrije glede orijentalnega vprašanja. — Angleški ministerski predsednik Salisbury je v nekem govoru naglašal, da vsled grško-turške vojne ni najmanjše nevarnosti za evropski mir. Izimši malih krajevnih prepirov stoji evropski mir na trdnejši podlagi nego je doslej.

Obrtnija.

Električna razsvetljava in nje nasprotniki.

I.

Pred Veliko nočjo se je v Ljubljani pričelo z gradbo mestne elektrarne in dela danes kaj vrlo napredujejo. Če se ne prikažejo posebne ovire, gledali bodemo pričetkom prihodnje zime ljubljansko mestno električno razsvetljeno.

Ko je decembra meseca l. 1894. občinski svet soglasno sklenil, napraviti si lastno elektrarno, odobravalo je občinstvo vsestranski ta sklep, kajti bilo je prepričano, da je sedanja plinova razsvetljava pomanjkljiva, in glede na svojo kakovost tudi predraga.

Sedaj pa, ko se je pričela elektrarna graditi, je slišati glasov, ki izražajo svoje pomisleke glede rentabilitete vsega podjetja, in tudi glede kakovosti cele naprave, Taki glasovi prihajajo iz raznih strani. Tu se oglašajo v prvi vrsti ljudje, ki v svoji preveliki konservativnosti nasprotujejo sploh vsaki novotariji, vsakemu napredku, češ, da pred toliko in toliko leti ni bilo ne plinove, ne električne razsvetljave; služila je navadna lojeva sveča in oljnata leščerba, in ljudje so vendar živeli in dočakali večje ali manjše starosti. S takimi ljudmi je seveda težko se pravdati. Tem kličemo v spomin dejstvo, da je dan današnji na kmetih že prav težko najti hišo, kjer bi ne imeli petrolejske svetilnice, ki je bila ondu pred par desetletji še prav bela vrana. Prav tako ne najdemo danes nobenega trga ali mesteca, kjer bi po noči na ulicah in cestah ne brlele, če tudi le skromne lučice, dočim so ondu naši stari očetje po noči tavali domu v trdi temi, ali pa, če njim je bila tema že pretrda, si pot razsvetljevali s svojo privatno leščerbo. Čas zori in proizvaja od dne do dne nove izumbe, človek si jih nehote izkorišča, in sčasoma postanejo mu prava, neizogibna potreba.

Nekateri ljudje izražajo bojazen, da električna razsvetljava, kot novodobna izumba še ni toliko popolna, da bi se moglo z gotovostjo računati na nje sigurno in povsem zanesljivo funkcijoniranje. Ti kaj radi kažejo na nekatere nedostatke, ki so se doslej pokazali v dosedanji provizorični inštalaciji električne razsvetljave v „Narodnem domu“, kjer žarnice časih v svoji svetlivosti pojemajo, in kjer je razsvetljava zares parkrat celo odrekla.

V nekaterem oziru imajo ti ljudje prav, kajti doslej zares nimamo nobene, še toliko stare in izkušene naprave, ki bi ves čas svojega obstanka funkcijonirala brez vsakega zadržka, pri kateri bi se nikoli ne prijavil ta ali oni nedostatek, kajti absolutno popolna, absolutno zanesljiva ni nobena izumba, nobena stvar. V Ljubljani imamo plinovo razsvetljavo že od leta 1860., in vendar se je lanskega leta pripetilo, da je jedenkrat za par ur kar odrekla, in da je vsled tega mesto bilo nekoliko časa v temi. In vendar bode v kratkem preteklo celih sto let, kar človeštvo rabi plinovo razsvetljavo. A navzlic tej nevarnosti jo bode rabilo tudi še odslej, in morebiti še v večji meri nego doslej.

Kar pa zadeva sedanjo razsvetljavo v „Narodnem domu“, moramo pripomniti, da je urejena le provizorično, da služi ondu kot gonilna sila navaden, in poleg še zelo star in obrabljen lokomobil. Kdor se je kdaj pečal s parnimi stroji, pač ve, da navaden lokomobil nikoli ne teče, in po celi svoji konstrukciji tudi ne more teči ves čas z jednakomerno hitrostjo. Od jednakomernega teka pa je zavisna jakost električnega toka, ki se vzbuja v električnih strojih, katere goni parni stroj. Sicer ima mašinist kolikor toliko v svoji moči, da lahko tek parnega stroja uravna, da ostaje precej jednakomeren; — pa kaj je storiti, če mašinist ni ves čas natančno oprezen, ali če je stroj star in je vsled svoje konstrukcije bolj ali manj neubogljiv? — Zakaj pa ti grajalci električne razsvetljave ne obračajo svoje pozornosti na električno raz-

svetljavo v deželni bolnici, ki funkcijonira brez graje in v občno zadovoljnost vseh prizadetih krogov?

Povdarjati moramo, da je električna razsvetljava dandanašnji upeljana že v zelo mnogoštevilnih krajih in mestih, v velikem in malem obsegu, da so se ljudje dejansko prepričali o nje zanesljivosti in sigurnosti, in da bi je, ko so spoznali nje ugodnost v ekonomičnem, sanitarnem in v vsakem drugem oziru, nikakor ne hoteli zamenjati s katerimkoli poprejšnjim načinom razsvetljenja. Našteli bi lahko na stotine elektrarn, ki so po desetali večkrat večje, kakor je projektovana ljubljanska, ki funkcijonirajo že leta in leta brez vsakega nedostatka! Da bode ljubljanska elektrarna urejena po najnovejših načelih elektrotehnike, o tem sme biti ljubljansko prebivalstvo uverjeno, — za to jamči tudi graditeljica elektrarne, — svetovnoznana tvrdka Siemens & Halske na Dunaju, katere ustanovni členi stojé mej prvimi in najbolj odličnimi elektrotehniškimi strokovnjaki.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Akcija c. kr. trgovskega ministerstva v pospešitev malega obrta. Po naročilu trgovskega ministra se je pred kratkim izdalo poročilo o tej akciji v l. 1896. Najvažnejši namen te akcije je razznaniti dobre, pri malem obrtu porabljive stroje in načine maloobrtnega izdelovanja. Pri tem se je uvaževalo to, da se veliko število obrtov — zlasti v obliki gospodarskih zadrug — more vzdržati poleg velike industrije, če rabi take stroje in izdeluje na take načine. Gornji namen se skuša doseči z naslednjimi sredstvi: 1. s strokovno pisarno za pojasnila pri tehnologičnem obrtnem muzeju na Dunaju; 2. s stalnimi in začasnimi razstavami maloobrtnih strojev; 3. s prepuščanjem takih strojev na maloobrtne zadruge s posebno ugodnimi pogoji; 4. z dovolitvijo posojil obrtnim zadrugam; 5. s prirejanjem mojsterskih tečajev na Dunaju; 6. s prirejanjem strokovnih tečajev izven Dunaja (potovalnimi tečaji) in z obrtnim potovalnim podukom. L 1892. začeta akcija se je vsako leto bolj razvila, kar se razvidi že iz tega, da se je zanjo dovoljen kredit, ki je l. 1892 iznašal 10 000 gld., letos zvišal na 135 000 gld. S prispevki nekaterih deželnih odborov in trgovskih in obrtniških zbornic vred se je l. 1896. porabilo 200.000 gld. Od začetka akcije do letos se je 16 motorjev in 217 osodnih strojev dalo obrtnim korporacijem, med katerimi je 65 obrtnih zadrug z 9000 člani in 15 registriranih pridobitnih in gospodarskih zadrug z 600 člani. Leta 1896. je tehnologičen obrtni muzej priredil dve razstavi, v Welsu in Vrchlabi (Hohenelbe), se udeležil 2 zagotav in podpiral 3 stalne maloobrtne razstave. Malo obrtno dvorano na tehnologičnem obrtnem muzeju je obiskalo 3318 oseb; tamošnje osobje je v mnogoštevilnih slučajih brezplačno dajalo razjasnila ni imelo na Dunaju in na drugih krajih predavanja. Tudi so se mnogim obrtnikom izven Dunaja podelile ustanove za obisk maloobrtne dvorane. Dalje se je priredilo 4 mojsterske kurze za čevljarje in stavbene mizarje na Dunaju in 7 kurzov za čevljarje izven Dunaja, v katerih se je okoli 300 mojstrov in pomočnikov podučevalo 4, oziroma 6 ali 8 tednov. Leta 1897. se namerava akcijo še razširiti z mojsterskimi tečaji za stavbene ključarje in krojače na Dunaju, z obrtnim potovalnim podukom, s katerim se je že l. 1896 poskušalo osobito pa z pospeševanjem maloobrtnih zadrug.

Kmetijstvo.

Kmetijske hranilnice in posojilnice po Raiffeisenovem sistemu.

Deželni odbor je v minolem zasedanji predložil deželnemu zboru kranjskemu naslednje poročilo o pospeševanji naprave kmetijskih hranilnic in posojilnic po Raiffeisenovem sistemu.

V seji deželnega zbora z dne 13. februvarja 1895. je bilo deželnemu odboru naročeno, pretresati vprašanje, bi li ne kazalo v to svrho, da bi se zadostilo kreditnim potrebam kmetskega prebivalstva, pospeševati ustanovitev kmetijskih hranilnic in posojilnic po Raiffeisenovem sistemu na ta način, da bi se jim dovoljevala posojila in podpore iz deželnega zaklada.

Ker je bilo želeti, poučiti se o tem, kako stališče zavzemajo v tem vprašanji druge kronovine, naprošeni so bili najpoprej vsi deželni odbori v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel, da prijavijo deželnemu odboru, če in eventuvalno na kak način in v kakem obsegu se v dotičnih deželah podpira ustanovitev kmetijskih hranilnic in posojilnic po sistemu Raiffeisenovem.

Deželni odbor si usoja, navesti iz došlih odgovorov nastopne podatke:

Dolenja Avstrija. Deželni odbor je objavil posebno „navodilo“ v svrho ustanovitve in oskrbovanja hranilnic in posojilnic po Raiffeisenovem sistemu, katero se uporablja tudi v drugih kronovinah, sosebno na Češkem, Moravskem, v Šleziji in na Tirolskem. V tem navodilu nahajajo se uzorci pravil, potem pouk o ustanovitvi, o registriranji poslovanja s pravilnim redom in s predpisi o knjigovodstvu. V dodatku k temu navodilu so ponatisneni zakoni in ukazi zadevajoči pridobitne in gospodarstvene zadruge ter hranilna in posojilna društva. Dolenjeavstrijski deželni zbor dal je deželnemu odboru za 1896. leto na razpolago kredit v znesku 15.000 gld., da s primernimi prispevki pripomore k troškom prve oprave onih hranilnic in posojilnic, ki se na podstavi normalnih pravil ustanove na Dolenje Avstrijskem. Opravila, tičoča se posojilnih društev, izročena so posebnim deželnim uradnikom ter združena v lastnem oddelku.

Gorenja Avstrija. Vsled pooblastila deželnega zbora dajó se vsem društvom 3 % posojila v najvišjem znesku 2000 gld. ter brezobrestna posojila po 100 gld., da lažje poplačajo ustanovilne troške. Dalje preskrbuje deželni odbor vsled deželnozborskega naročila po sposobnih deželnih uradnikih ob deželnih troških revizijo gorenjeavstrijskih posojilnih društev. Ta revizija se vrši pri vsakem društvu po enkrat na leto ter je neobhodno potrebna, da se odvračujejo nepriličnosti ter vzdrži redno gospodarjenje. V svrho olajšave gospodarjenja izdal je deželni odbor posebno navodilo.

Daljne prednosti daje deželni odbor Raiffeisenovim društvom tudi s tem, da zastopa njihove koristi nasproti

raznim oblastvom ter je sploh zastopnik teh društev, katera so se vsa podvrgla kontroli deželnega odbora. V tej lastnosti sklicuje deželni odbor sem ter tje tudi občne shode članov nižjeavstrijskih posojilnih društev, kateri so vedno dobro obiskani ter bistveno pripomorejo, da se ohrani enota in enakoličnost sistema in poslovanja.

Solnogradsko. Pospešitev ustanovitve hranilnic in posojilnic po sistemu Raiffeisen omejena je bila edino le na dovoljevanje brezobrestnih, v 10letnih obrokih povračljih posojil po 100 gld. iz deželnega zaklada v svrho poplačevanja troškov za prvo opravo posojilnic; za bodočnost pa se namerava vpeljati perijodična revizija blagajnic ob deželnih troških ter deželnemu odboru izročiti zastopništvo vseh blagajnic.

Štajersko. Deželni odbor je izdal navodilo za poslovanje hranilnih in posojilnih društev po Raiffeisenovem sistemu. Dežela dovoljuje brezobrestna posojila v svrho olajšave troškov za prvo opravo v zneskih po 50 do 250 goldinarjev, kakor tudi v svrho dobave prve glavnice po 3% obrestna posojila v najvišjem znesku 2000 gl. V ta namen bil je deželnemu odboru dovoljen kredit 100 000 goldinarjev. Vsa društva, ki prosijo za podporo iz tega kredita, podvržejo se s tem višjemu nadzorstvu deželnega odbora. Ta mora društva pri njihovi ustanovitvi podpirati s svetom ter njih poslovanje vsako leto pregledati. Posvetovanje pri ustanovitvi društev in pa revizija izročila se je za sedaj uradniku dež. knjigovodstva.

Tirolsko. V svrho ustanovitve hranilnic in posojilnic po sistemu Raiffeisenovem dovolil je deželni odbor prispevke, in sicer: 1.) za ustanovitev posameznih hranilnih in posojilnih društev, 2.) za plačevanje stroškov revizije in nadzorovanja, 3.) za ustanovitev centralne blagajnice vseh nemško-tirolskih Raiffeisenovih društev, katera ima kot centralni izravnalni urad poslovati med posameznimi društvi.

Dovolitev podpore določeval je deželni zbor vsako leto posebej ter znaša ista od leta 1892. dalje za nemški del dežele vedno po 3000 gld. Primeren prispevek je bil dovoljen tudi za italijanski del dežele, kjer pa se zaradi bistveno različnih razmer nahajajo še drugi zavodi: banca cooperativa in banca popolare.

V svrho pokritja ustanovilnih troškov, sosebno naprave poslovnih knjig dovoljujejo se podpore do 250 gld.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Benjamin Aptorp Gould.

Dne 26. novembra lanskega leta umrl je slavni ameriški zvezdoznanec B. A. Gould, na nasledkih nekega nesrečnega padca. Rojen je bil Gould v Bostonu dne 27. septembra 1824. leta in se je izobrazil v latinski šoli, pozneje pa na Harvardovem kolegiju v Cambridgu, kjer je 1844. leta z odliko napravil doktorski izpit iz matematično-fizičnih predmetov. Ko je bil nekaj časa učitelj, se je popolnoma posvetil znanosti.

Leta 1845. šel je v Evropo, da se je na greenwiški, pariški, berolinski in gotski zvezdarni bavil z zvezdoznanstvom. Leta 1848. se je vrnil v Ameriko in se je udeležil premerjevanja ameriškega obrežja. Pokazal je veliko nadarjenost in je metodo brzojavne določbe prekoatlanskih dolgostnih diferenc jako izboljšal.

1850. je ostavil v Cambridgu časopis „Astromical Journal“ in je postal 1856. ravnatelj zvezdarne v Albanyju. Zastonj si je prizadeval, da v korist znanosti ohrani zavod, katerega je brezplačno vodil. 1858. se je odpovedal ravnateljstvu in se je v Bostonu bavil samo z zvezdoznanskimi deli.

Leta 1865. je Gould preiskal južno nebesno polobolo. Za to podjetje so sprva hoteli dati denarja prijatelji njegovi v Bostonu. Naposled se je pa za stvar zavzel argentinski minister in pozneje predsednik argentinske republike Sarmiento in podjetje se je uresničilo, ko jo je privelo 1870. do osnove narodne zvezdarne v Cordobu, kamor je Goulda poklicala argentinska vlada. Osnova te zvezdarne je zatorej pomenljiva, ker ž njo se še le začenja preiskavanje južnega neba, česar se je Gould z vso marljivostjo lotil. Petnajst let je Gould deloval v Argentiji. Bavil se je s popisovanjem južnega neba, katero delo ni bilo lahko. Napravil je seznam vseh južnih zvezd do 7. velikosti. Gouldova druga zvezdoznanska dela so izšla v Cordobi v 15. zvezkih. Poslednji zvezek izšel je le malo pred smrtjo njegovo.

Poleg drugih stvarij se je Gould posebno bavil s fotografovanjem neba in je rabil to sredstvo za natančneje zvezdoznanska merjenja. On je bil jedin začetnik v v tem oziru. V Cordobi je bil napravil nad 7400 fotografij raznih zvezdnih skupin. Na teh fotografijah jih je studiral. Ko se je v Boston povrnil, je bil zopet 1885. l. začel izdajati svoj zvezdoznanski list, ki od leta 1861. ni več izhajal.

Poučni in zabavni drobiž.

Deset narodnih zapovedi. Tržaška „Edinost“ priporoča z ozirom na sedanje ondotne razmere, da Slovenci spolnujejo naslednje narodne zapovedi: 1.) Spoštuj in ljubi svoj narod iz dna svojega srca vse dni svojega življenja. 2.) Ne zatajuj nikdar svoje narodnosti niti doma niti v javnosti. 3.) Uklanjaj se vedno narodni disciplini. 4.) Brani in ljubi svoje narodne voditelje. 5.) Ne prestopi nikdar praga svojih sovražnikov in ne daj jim zaslužka 6.) Ne delaj sramote milemu narodu s surovim obnašanjem, vedi se ob vsaki priliki možato in odločno. 7.) Podpiraj vedno le svoje rojake — trgovce, obrtnike, zdravnike, odvetnike itd. Ako podpiraš svojega nasprotnika, pomagaš zatirati svoj narod, rediš gada na svojih prsih, ki te skuša s svojim strupom za veke pokončati; s takim dejanjem prodajaš rod in sebe v sužnost. 8.) Ne sovraži svojega brata, Slovenec je kakor ti, če tudi je v mišljenju kaka razlika Medsebojni prepir naj popolnoma izgine s slovenskih tal. Delajmo vsi za enega, eden za vse. 9.) Ne oziraj se po dekletih nasprotne narodnosti, ker, ako bo kedaj tvoja žena, boš ti njen rob, tvoji otroci pa narodne izdajice. 10.) Ne imej poželjenja nad blagom nasprotnika. Tudi ako ga hočeš,

ga moraš slano plačati. Pusti ga, če je še tako lepo. Če te nasprotnik kliče v svojo prodajalnico, pokaži mu hrbet.

Mejnarodno zrakoplovje. Mejnarodni aeronavtični odbor je priredil dne 13. maja ob $^1/_2$4. uri popoludne iz Pariza, Strasburga, Berolina in Petrograda mejnarodno zrakoplovljenje. Spustili so se štirje zrakoplovi (baloni) brez ljudi, več zrakoplovov pa z ljudmi.

Novice.

— **Za birmovanje in kanonično obiskovanje** se je za letos v ljubljanski škofiji določil konečno naslednji vspored: 29. maja Rovte nad Logatcem, 30. maja Št. Jošt nad Vrhniko, 31 maja Dobrova pri Ljubljani. — Meseca junija 13. Ig, 14. Golo, 15. Kurešček, 20. Fužine (Weissenfels), 21. Dovje, 22. Koroška Bela, 23. Breznica, 24. Lesce, 25. Zasip, 26. Gorje (posvečevanje altarja), 27. Gôrje (birmovanje in kan. obiskovanje), 28. Koprivnik, 29. Srednja vas v Bohinju. — Meseca julija: 4. Kresnice, 5. Janče, 6. Prežganje, 7. Javor pod Ljubljano, 11. Brezovec, 24. Škocijan pri Turjaku, 25. Ribnica, 26. Poljane pri Ribnici, 27 Sv. Gregor pri Ortneku, 28. Želimlje, 29. Rudnik — Meseca avgusta: 1. Naklo, 2. Kovor, 3. Preddvor, 4. Kokra, 5. Velesovo, 7. Šmartin pri Kranju, 8. Škofja Loka, 9. Zalilog, 10 Sorica, 11. Selca, 12. Trata, 22 Borovnica (posvečevanje altarja, kan. obiskovanje in birmovanje). — Meseca septembra: 5. Št. Rupert (posvečevanje cerkve), 6. Št. Rupert (kan. obiskovanje in birmovanje), 13. Zaplana (posvečevanje cerkve, kan. obiskovanje in birmovanje.

— **Postojinsko jamo** so obiskali minoli teden: Kralj rumunski s kraljico, nadvojvoda luksenburški z nadvojvodinjo in knez Hohenzollern s spremstvom. Goste sta pozdravila g. okr. glavar vitez Laschan in g. župan Vičič, ki sta bila tudi povabljena na zajutrek. Krasoti postojinske jame so se visoki gostje divili in se vpisali v spominsko knjigo. — Rumunski kralj je tem povodom vladnemu tajniku in voditelju postojinskega okr. glavarstva gosp. vitezu Laschanu podelil častniški križec rumunskega kronskega reda.

— **Prenos Kopitarjevih umrjočih ostankov v Ljubljano.** Obdor „Slov. Matice“ je v svoji zadnji seji sklenil, da se Kopitarjevi ostanki prihodnji mesec preneso v Ljubljano. Kakor znano se je pokopališče sv. Marka na Dunaju, kjer je pokopan velik slavist, naš rojak Jernej Kopitar že pred več leti opustil in se dotični prostor v kratkem zazida.

— **Primorske razmere.** Zadnjič smo priobčili interpelacijo posl. grofa Coroninija in tovarišev glede bolezni knezonadškofa goriškega provzročene vsled nekega političnega razgovora, katerega je imel z namestnikom Rinaldinijem. Knezoškofijski tajnik Zamparo je kot zvesti sluga lahonske vlade na Primorskem hotel ovreči trditve v interpetaciji. Posebno vladni listi na Primorskem so s slastjo priobčili Zamparov popravek. Poslanec gosp. grof Alfred Coronini je na izjavo Zamparovo odgovoril naslednje v listu „Reichswehr“: „Res je, da je prečastiti knezonadškof goriški, kakor rečeno v moji interpelaciji od dne 28. aprila, še le dne 1. aprila t. l. nevarno zbolel in da se nahaja v takem duševnem stanju, da daje povoda resnim skrbem; ni pa res, da je bil knezonadškof v takem stanu že pred 1. aprilom, torej pred splošno poznanim pogovorom namestnika viteza Rinaldinija s cerkvenim dostojanstvenikom na večer 31. marca; kajti, kako bi bilo sicer mogoče, da bi bil knezonadškof vsaki dan, izvzemši sredo, čital sv. mašo, da za blagor njeg. ekscelence toli skrbni tajnik in njega prijatelji ne bi smatrali za potrebno, poklicati zdravnika in da bi bili dopustili toli dolg pogovor na večer dne 31. marca? Da se je pripravljala bolezen in da se je pojav isti povspešil, je izrečno rečeno v tretjem odstavku moje interpelacije in je navedenih cela vrsta dogodkov, ki so provzročili to. O najbližjem povodu k pojavu bolezni, o predmetu in svrhi omenjenega pogovora sem se v drugem odstavku svoje interpelacije posluževal le neodločne oblike, ko sem navajal le vox populi. Vzlic temu se čutim prisiljenega, da nasprotne trditve spisatelja izjave o teh točkah proglasim neresničnimi dotlej, dokler se mu ne posreči dokazati resničnost istih, to pa tem bolj, ker ne soglašajo ž njim izjave goriške duhovščine in druzih poučenih oseb. Ni res, da sem stavil svojo interpelacijo lahkomišljeno, na podstavi govoric in zlobnih insinuacij italijanskih liberalnih listov, marveč je res, da sem isto dobro pretehtal in premislil, da poizvedeb sicer nisem dobil in mi niso došle od spisovatelja izjave, pač pa od resnih mož in zdravnikov, katerim je bilo le predobro znano zdravstveno stanje knezonadškofa. Lahkomišljeno pa se mi vidi postopanje g. deklaranta, da je opustil poklicati zdravnika one dni pred 1. aprilom in posebno dne 31. marca, in da ni preprečil dolgega pogovora, ako je bila bolezen nje ekscelence gosp. knezonadškofa taka, kakor jo slika on; lahkomišljena je tudi njegova trditev, da najbližji vzrok bolezni je bil dogodek, ki ni v nikaki zvezi z narodnimi in političkimi vprašanji, ne da bi navedel ta vzrok, kakor tudi njegova tako določna izjava, da se progovor najmanje ni dotikal narodnih bojev onih dnij, ko vendar ni bil navzoč na pogovoru in ni misliti, da bi bil — poslušal za vratmi.

— **Novačenje v Gorici.** Z ozirom našo zadnjo poročilo pod tem naslovom, se javlja, pa je tržaško namestništvo odredilo, da se bo nabor za občine Solkan, Grgar, Čepovan, Trnovo in Tribušo vršil dne 31. maja v Solkanu. Torej ne v mestu, temveč izven mesta. Tako korist so torej goriški Lahoni dosegli s svojim hujskanjem. Namesto, da bi dobili zaslužka od prišlih mladeničev, izostane jim ta popolnoma. Prav se jim godi.

— **Efektna loterija** se je dovolila kmetijski podružnici v Begunjah na Gorenjskem.

— **Novo jednorazredno šolo** je deželni šolski svet sklenil ustanoviti v Stari Oslici v škofjeloškem okraju, šolo v Vodicah pa razširiti v dva razreda.

— **Revizija zemljiško-davčnega katastra.** G. baron Berg, ki je bil za Kranjsko voljen kot član osrednje komisije za revizijo zemljiško-davčnega katastra, se je odpovedal. Državnim poslancem iz Kranjske bo torej voliti drugega člana v to komisijo.

— **Zima v maju.** Trijaci — tudi ledeni svetniki imenovani — so storili letos svojo polno dolžnost, ktero jim ljudski pregovor prideva. Presenetili so nas z pravcato zimo. Po deževni in viharni noči dne 12. maja je jelo v jutro po 7. uri tega dne snežiti kakor po zimi. Vsakdo si je mislil, to more trpeti kake pol ure, toda sneg ni prejenjal do poznega popoldneva. Zapal je tudi vse nižave in doline in to daleč na okrog. Sneg je napravil na polju in vrtih znatno škodo, ker je pomandral žito in druge nasade. Drevje se je lomilo od teže snega. Občutni mraz utegne vse cvetje uničiti. Enako zimo so imeli v Belipeči in Kranjskigori že 7. maja. Zares lep maj!

— **Novo gasilno društvo** snujejo v Loškem potoku istotako v Iški Loki pri Ljubljani.

— **Ponesrečil** je dne 5. maja 57letni posestnik Janez Dolinar iz Formah pri Škofji Loki. Splašil se je v prazen voz vpežen vol, s katerim je šel iz polja domov in Dolinar je pal z voza in se tako pretresel glavo, da je vsled poškodovanj dne 8. maja umrl.

— **Utopljenega** so našli dne 8. maja v strugi Majdičevega mlina v Kranji 35letnega monterja Franca Wegover ja iz Budapešte. Ponesrečenec je bil v službi pri Majdiču in je dne 6. maja precej vinjen najbrže zgrešil domov grede pot in pal v strugo ter utonil.

— **Dva otroka pala z druzega nadstropja.** Dne 30. aprila popoludne je posadila Marija Podrekar v Tržiču svojega 4 $^1/_2$letnega in mlajšega 3letnega sina na okno, sama se je pa usedla poleg okna k šivanju. Okno ni bilo dobro zaprto in nesreča je hotela da sta oba otroka pala iz drugega nadstropja na cesto. Mlajši sin je nevarno poškodovan, starši manj. Stariši pazite bolj na otroke!

— **Otroka je umorila** 21letna posestnikova hči Ana Velkavrh iz Vrzdenca pri Vrhniki. Nezakonska mati je povila dne 21. aprila sinčeka a ga siloma umorila in potem skrila v svoji postelji in potem v skrinji. Nesrečnica taji dejanje, rekoč da je otrok sam takoj po porodu umrl vsled življenske slabosti.

— **Utonila** je dne 3. maja 50letna posestnikova žena Apolonija Rabič iz Rupe pri Kranji. Nabirala je ob Kokrici drva, pa spodletelo ji je. Ko je hotela čez neki jez, ter je pala v 2 metra globoko vodo in utonila.

— **Tatvina.** Dne 27. aprila popoludne pripiazil se je neznan tat v hišo Janeza Serpana iz Nadleska pri Ložu in prišel v sobo, kjer je imel imenovani spravljen denar. Ulomil je v skrinjo in iz nje vzel pet desetakov, 400 srebrnih goldinarjev in 14 kron. Pustil je še v skrinji 230 srebrnih goldinarjev, pet desetakov in 24 kron.

— **Nesreča na Savi.** Dne 3 maja trčil je v Savi pri Sevnici plov ob skalo in se razbil. Dva plovca sta pala v zelo naraslo Savo in utonila.

— **Pogorela je šola** pri sv. Barbari v Halozah na Spod. Štajerskem. Tudi župnijske cerkve se je ogenj že prijemal, pa so ga pravočasno zadušili.

— **Obesil** se je dne 1. maja 57letni posestnik Jožef Kunstek iz Sp. Dobrove, občine Trebnje. Našli so ga na podu že mrtvega. Mož je storil ta nesrečni čin v blaznosti, katera se ga je večkrat lotila. Tudi njegov oče je bolehal za isto boleznijo in se je obesil svojedobno na istem kraju kot sedaj sin.

— **Človeško roko so našli** dne 6. maja v gozdu pri Volčjem potoku v okraju kamniškem, ko so grabili nastiljo. Roka ni cela, temveč je je le spodnji del z dlanjo in prstimi. Bila je že vsa razjedena. Biti mora od kake odrašene osebe. Vsa natančna iskanja dosedaj niso pojasnila, od kod je roka.

— **Črnogorska vojska.** Sedaj ko gleda vse na Balkan, je dobro, da se seznanimo ondi tudi z vojaško močjo najmanjše državice, namreč Črnegore. Črnonorska armada obstoji v mirnem času iz jednega bataljona, kateri se vsake štiri mesece spopolni z novinci, — toliko časa traja namreč prezentna služba v črnogorski armadi. Ta batalijon je sestavljen iz štirih „čet“ po 600 mož in 15 častnikov, mej temi poveljnika in kapelnika. Vojška služba se prične s 25. in se konča s 60. letom. Poleg te stalne armade ima Črnagora še ljudsko armado, ki je podobna naši „črni vojski“. K tej se prištevajo vsi moški od 17. do 65. leta. Razdeljena je ta armada v dva dela, namreč prvi do 42. leta drugi pa do 60. in še dalje, kolikor namreč dopuščajo telesne moči. Prvi del armade šteje 42 000 mož in je v 24 urah lahko popolno oborožen na nogah. Ostali možje kakih 7000 po stevilu se porabijo v slučaju vojske za teritorijalno službo. Poleg puške ima vsak vojak še svoj "nož„ katerega zna dobro rabiti tudi mesto bajoneta. V slučaju vojske je prideljena vsaki brigadi po jedna baterija. Poleg tega ima Črnagora v slučaju potrebe 1000 konjenikov, „perjanici“ imenovanih. Med konjenike se vvrste možje ki imajo lastne konje. Na čelu vsake brigade je „vojvoda“. Skupno šteje torej črnogorska armada v slučaju vojske blizu 50.000 dobro oboroženih mož, ki se razdele na osem brigad, kateri vsaki se prideli nekaj konjenikov in topov. Orožja Črnogorcem ne bode zmanjkalo, kajti l. 1895. je podaril ruski car 30.000 pušk in 15 milijonov patron. S tem so preskrbljeni za slučaj vojske.

— **Cesarski manevri.** Presvitli cesar bo meseca avgusta prisustval velikim manevrom na Moravskem. Po teh manevrih se poda cesar v južno Dalmacijo od tam pa k velikim manevrom v Totis na Ogersko. Teh manevrov se udeleži tudi nemški cesar, saksonski kralj Albert, rumunski kralj Karol in Aleksander, kralj srbski.

— **Premog v Hercogovini.** Iz Trebinj poročajo, da je ondi nastanjeni pijonirski poročnik Gustav Schulz našel velike sklade premoga. Bosensko-hercogovinska deželna vlada je že odredila strokovno pregledanje najdenih skladov. Pač velika dobrota za ondotni kraški svet, kateremu nedostaje drv, bo najdeni premog.

— **Kuga mej podganami in mišmi.** Na otoku Madagaskar razsaja kuga mej podganami in mišmi. Na tisoče teh živali je že poginilo. Ondotni francoski naselniki se boje, da ne bi nastala tudi črna kuga med ljudmi. Znanstveno je namreč dokazano, da se običajno pojavi kuga med podganami, predno začne ta epidemija razsajati tudi med ljudmi.

— **Štiri ustrelil.** V Pešti se je pred kratkim dogodila strašna ljubavna tragedija. Neki mladi kovaški pomočnik je vsled ljubosumnosti ustrelil najprve svojo ljubico, potem nekega svojega prijatelja, svojo gospodinjo in slednjič samega sebe. Vsi štirje so stanovali v edni siromašni sobi. Ljubica in morilcev tovariš sta ostala na mestu mrtva, morilec in gospodinja sta smrtno ranjena.

— **Dva samomora v norišnici.** V bolnišnici v Roveretu sta se minole dni dva blaznenca en dan usmrtila. Prvi si je prerezal z nožem žile na roki, drugi raztrgal si je srajco v proge in jih zvezal jedno z drugo ter se obesil. Uvela se je stroga preiskava. Vsekako ne more biti nadzorstvo v redu, ker je prvi blaznenec dobil nož v roke.

— **Brezdušni tatovi.** Na Dunaju živita dva zakonska delavca. Da bi se starost olajšala, prihranila oziroma pristradala sta si za njih razmere ogromno svoto 8000 gld. Hotela sta si s tem kupiti izven mesta malo hišico, da bi v nji mirno dokončala tek svojega življenja. Pa ko sta minole dni enkrat prišla z dela domov, našla sta vrata svoje sobice ulomljena in popolnoma izpraznjen zaboj, v katerem sta imela shranjen svoj zaklad v vrednostnih papirjih in dragocenostih. Brezdušni tatovi prizanesli niso tudi ubogima starcema.

— **V Vatikanu** v baziliki sv. Petra v Rimu delajo se velikanske priprave za veličastne ceremonije proglašenje novih svetnikov. Ta slovesnost bode še tekom tega meseca; vršila se bode z izvanrednim sijajem. Takrat pride v Rim na tisoče tujcev iz vseh krajev sveta. Po vstopnicah se že zdaj prav živo povprašuje.

— **Ne strašite otrok!** Znano je, kako se otroci plašijo črnega dimnikarja in kako je navada, da jih nepremišljeni odrasli sirašijo dimnikarjem, če so otroci poredni. Da pa je to nevarna igra, dokazuje sledeči žalostni dogodek, ki se je pripetil te dni v Budimpešti. Tam je navada, da dimnikar z zvonenjem naznanja svoj prihod v hišo. Na glas dimnikarjevega zvona se otroci preplašijo in beže v sobe ter se poskrijejo po kotih. Pred par dnevi se je preplašila 4letna hčerka kleparja Löwingerja na zvok tega zvona tako da je padla na zemljo. Dolgo so imeli opraviti, dokler je niso spravili v zavest. Ko se je pozneje zopet oglasil dimnikarjev zvon, prestrašilo se je isto dekle tako, da se je zopet zgrudilo, a izdahnilo.

— **Domoljubna deklica.** Ko so v šoli neke španske vasi nabirali doneske za ranjene in bolne vojake na Kubi, ostala je mala deklica jokaje v ozadji. Na vprašanje učiteljice, kaj ji je, odgovori: M ji stariši so tako ubogi, da mi niso mogli nobenega denarja dati, pa vzemite tu moj zajutrek; malo je, pa ubogim vojakom bo dobro delo. Tvoja volja je dobra in pohvalna, pa zajutreka ne moremo poslati, ker se bo kruh posušil, je odgovorila učiteljica in poljubila deklico. Drugega dne je prišla deklica vesela k učiteljici z majhnim de-

narjem in je na vprašanje, kdo ji je istega dal, odgovorila, izprosila sem si ga. Učiteljica je razglasila ta domoljubni čin male deklice. Plačilo ni izostalo. Družba Rudečega križa je priznala deklici zlato svetinjo in bogati ljudje so ustanovili zaklad za vzgojo in preskrbitev deklice.

— **Pogumen brivec** je 18letni Nikolaj Zvekin v Zagrebu. V Kočkinem zverinjaku se je namreč izmislil krotitelj, da so obrije v družbi zverin. V to svrho se mu je ponudil omenjeni pomagač. Dočim je velikanski medved mirno lizal svojemu gospodarju črevlje ter sta se dve hijeni začudeno režali komični situvaciji, obril je pomagač povsem mirno krotitelja. Občinstvo je pogumnega brivca s krikom in s ploskanjem burno hvalilo.

— **Ponesrečeni ognjegasilci.** V vasi Lhota na Češkem je nastal v nekem mlinu požar. Ko so gasilci pospravljali iz neke shrambe, udrl se je strop in zasul enajst gasilcev. Dva sta bila ubita in drugi težko ranjeni.

— **Zanimiva oporoka.** V Madridu je umrla stara udova, ki je volila večinoma ves svoj zdatni imetek v cerkvene namene. Mej drugim je določila tudi primerno glavnico, da se daruje 114 000 maš v pokoj nje duše.

— **5 anarhistov so ustrelili** dne 4. t m. v Barceloni. Obsojeni so bili na smrt, ker so lansko leto vrgli bombo v procesijo sv. Rešnjega Telesa.

— **Gledališče iz papirja.** Amerikanski listi javljajo, da neki graditelj v Severni Ameriki dela vse priprave da zgradi ogromno gledališče — iz papirja. Papir slabše vodi toploto, nego opeka ali sekan kamen; papirnate hiše bodo torej po letu hladneje, a po zimi topleje nego druge. Klade iz papirja se namažejo z neko mastno tvarino in jih ščiti vlage; papirnate hiše torej niso nikdar vlažne. Papir za stavbene svrhe se namaka, ko se preša, z neko soljo, ki ga stori sigurnim pred ognjem. To je torej cela vrsta prednosti, ki jih ima hiša iz papirja pred drugimi. Amerikanci trde, da se bodo v bodočnosti gradile hiše samo iz papirja, vse iz papirja, a med tem jih to ne moti, da gradijo v New-Yorku po 120 metrov visoke hiše iz — kamena.

Stari oče, oče in hči istega dne pred oltarjem. Dne 27. m m je slavil mizar Ivan Martz v Dalhudu, Prusija, svojo zlato poroko, a njegov sin mizar Karol Martz, obhajal je istega dne svojo srebrno poroko, njegova hči Karolina pa se je tudi istega dne poročila z izvoljencem svojega srca. Stari Martz, ki šteje sedaj 78 let, a je vedno še trden ima 43 živečih otrok, oziroma vnukov in vnukinj. Nemški cesar je poslal staremu Martzu izdatno podporo.

— **Potomci angleške kraljice.** Pač malo je ženskih na svetu ki bi se mogle ponašati s tolikimi potomci, kakor sedaj vladajoča angleška kraljica Viktorija. Ista ima v vsem 70 potomcev in sicer: 7 živečih sinov in hčera, 33 vnukov in vnukinj ter 30 pravnukov in pravnukinj. Torej bode letos o demantnem jubileju vladanja kraljice Viktorije nje družina zastopala 4 generacije. Kraljici Viktoriji je sedaj 78 let.

Tržne cene

V Ljubljani dne 28 aprila 1897. Pšenica gld. 8 50 kr rž gld. 6·50 kr., ječmen gld. 5.50 kr., oves gld. 6 50 kr ajda gld. 7·20 kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 4 80 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 13·— kr., fižol gld. 10 — kr (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Važno za kmetijstvo!

je:

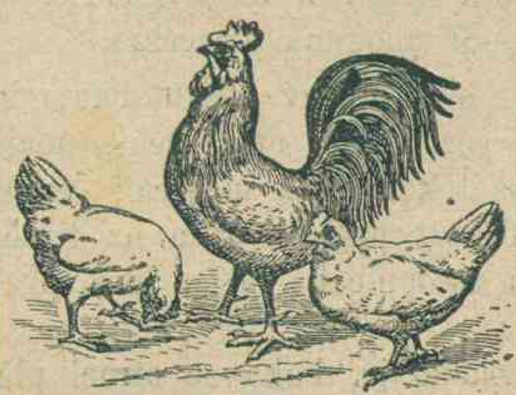

Redilna štupa za kuretino,

edino koristna za kokoši, purane, race in gosi. Pospešuje rast mesa in maščobe, kakor tudi množi valjenje jajec 1 zavoj z navodilom 25 kr 5 zavojev samo 1 gld.

Redilna štupa za prasiče.

Najboljše varstveno in dijetetično redilno sredstvo za prašiče. 1 zavoj z rabilnim navodilom 25 kr., 5 zavojev samo 1 gld.

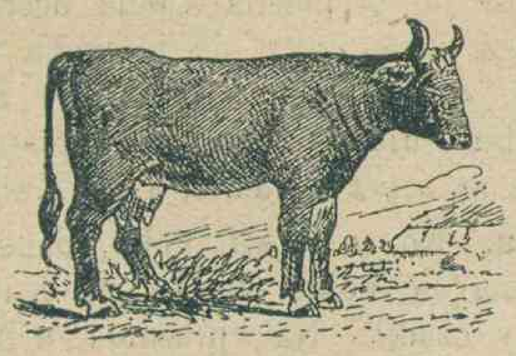

Redilna štupa za živino,

za konje, rogato živino in ovce i. t. d.

Skoro vže **40 let z najboljšim vspehom** malo da ne po vseh hlevih v rabi, ako živina **ne mara jesti**, dalje zboljšuje **mleko.**

Zavoj z rabilnim navodom 50 kr., 5 zavojev samo 2 gld.

Vsa ta našteta sredstva se dobijo: (50—2)

v apoteki Trnkócz-ya v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

V svrho varnosti občinstva pred ničvrednimi ponarejanji nosim od sedaj nadalje to-le oblastveno registrovano varstveno znamko.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu“ in tovarne farmacevtičnih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi

pri Rogatec-Slatini.

Preskušen in potrjen od zdravstvenih oblastev. (18)

Najstareje, najpristneje, najceneje ljudsko domače zdravilo, ki uteši prsne in plučne bolesti in želodečni krč itd. ter je uporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vtisnjena moja tvrdka **Adolf Thierry, lekarna „pri angelju varhu“.** Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe zeleno tiskane varstvene znamke, naj se odkloni kot čim cenejo tem nič vrednejo ponaredbo. **Pazi naj se torej vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupce nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim potom na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslovi: Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.** 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 2 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštnem povzetju.

☞ **Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica.**

ADOLF THIERRY, lekarnar

v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

Največja zaloga

raznega semena

na pr. **večne nemške detelje (lucerne), štajarske detelje, inkarnatke, turške in travniške detelje,** raznih vrst **velikanske pese,** ki je splošno znana kot najboljša krma; potem **travna semena** za suha, mokra, peščena ali ilovnata tla. Velika zaloga raznih semen **cikorije,** dobra krma za prasiče, **salate, kumar, peteršilja, zelene, sladkega graha, fižola** in drugih zelenjadnih vrst.

Mnogobrojnega poseta prosi (10) (35—3)

PETER LASSNIK

v Ljubljani.

Garje

suhe in mokre, luskine garje, in s tem združena nestrpna **„srbečica“** ozdravi zajamčeno tudi take, kateri niso drugod ozdravljeni bili **„dr. Hrebra'ova garja smrt.“** Cena šest goldinarjev avst. velj. proti prejpošiljatvi (tudi v poštnih znamkah); na kar se takoj colnine in poštnine prosto dopošilja. Naslov: **St. Marien-Drogerie, Danzig** (Deutschland).

V Lincu dne 8 maja t. l.: 40, 22, 55, 74, 15.
V Trstu dne 8. maja t. l.: 63, 42, 32, 58, 11.
V Pragi dne 12. maja t. l.: 10, 38, 77, 36, 31.

Pristno brnsko sukneno blago.

Jeden odrezek 3·10 *m* dolg zadostuje za jedno obleko za gospoda in velja le	gld. 3·10	iz dobre		pristne ovčje volne
	» 4·10	»	»	
	» 4·80	»	»	
	» 6·—	»	najboljše	
	» 7·74	»	fine	
	» 9·—	»	finejše	
	» 10·50	»	najfinejše	

1 odrezek za črno salonsko obleko gld. 10·—

Blago za vrhne suknje, loden, peruvien, dosking. Blago za državne in železniške uradnike, grebenčasto in ševejot blago, razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana (13)

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih.

Pozor! P. n. občinstvo se opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se naravnost od nas naroči, kakor pri prekupcih Tvrdka **Kiesel-Amhof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez krojaškega prebitka, kar zasebne naročnike zelo oškoduje.

Patentirani

aparat v ohranitev piva.

Kozarec dobrega, svežega piva! Turisti, lovci, kolesarji, sprehajalci, vsi si poželé sveže pijače, ako po prestanih težavah počivajo. Vender prepogosto so prevarjeni! Na deželi je navadni odgovor: „Pri nas se dobi le ob nedeljah sveže pivo, ob delavnikih se premalo iztoči“. Pride truden izletnik pozno na večer v mesto, v nadi, da dobi svežo pijačo v navadni gostilni, tedaj se izgovarja večkrat krčmar: „Je že prekasno, ne morem več sodčka nastaviti, ker se mi pivo do jutri izveši, ter postane neslastno“.

Nadomesti se res s pivom v steklenicah, vender pravim pivopivcem to ne prija; tudi je to dražje; delo, ubitje steklenic in večji prevožnji stroški morajo ceno izvišati.

Razni poskusi s takozvanimi stiskalnicami in ogljikovo-kislimi aparati izpričajo najbolje o potrebi dobrih, zahtevam zadostujočih aparatov v ohranitev piva. Vender vsi ti aparati imajo mnogo nedostatkov: prvič je delo s tekočo ogljikovo kislino vedno z malo nevarnostjo spojeno, tudi vedna obnovitev iste, podražuje promet teh aparatov; nadalje se od mnogih strani opravičeno protivi proti vsim umetnim pripomočkom pri točenju piva.

Upam, da sem s to iznajdbo napravil aparat, **kateri vsem, tudi najsmelejšim zahtevam zadostuje, vse prednosti daje, ne da bi se najmanje moglo oporekati.**

Aparat je cenen, tako priprost, da ga vsakdo lahko uporabi, ter ne zahteva **nikakih pripomočkov v ohranitev piva.** Edini pogoj za brezgrajno delovanje je snaga.

Pivo se do zadnje kaplje iztoči, ni nikacega ostanka, nič počepne, torej tudi nikake nevarnosti za zdravje vsled pokvarjenega piva.

To so prednosti, katere so v korist pivo pijočemu občinstvu, gostlničarju, pa tudi nič manj pivovarju.

Pivo pijočemu občinstvu, ker dobi povsod, kjer so moji aparati v rabi, dobro, sveže, zdravo pivo.

Gostilničarjem, ker imajo ob vsakem letnem in dnevnem času dobro, sveže pivo, torej več iztočijo, tudi ne trpe škode, radi ostankov in počepne; ravno to koristi **pivovarju,** kateri je brez skrbi, da bi se njegovo dobro pivo s počepno mešalo in s tem na ugledu trpelo.

Dokaz o izbornosti mojih aparatov so priznanja, katera sem prejel že v prvem letu izdelovanja in so vsakemu na razpolago v pregled.

(4)

Z odličnim spoštovanjem

V Ljubljani meseca aprila 1897.

Albin C. Achtschin.

C. in kr. priv. in odlikovana tovarna raznih likerov in maraskina

(Maraschino di Zara)

R. VLAHOV v Zadru.

1861.

Najbolji, najzdraveji in najglasoviteji liker na svetu proti slabemu želodcu itd. je

VLAHOV

Kdor si hoče ohraniti **zdrav želodec**, kdor se želi **dobro** počutiti, biti vesel, obvarovati si **zdravje**, pije naj po celem svetu razširjeni od vseh hvaljeni liker Vlahov, katerega iz zelišč kršne Dalmacije **edini na svetu napravlja R. Vlahov v Zadru.**

Varujte se ponarejanj in zahtevajte vedno pravi Vlahov iz Zadra, katerega je dobiti v vsaki trgovini in kavarni.

(3)

Odlikovanja:

Založnik Nj. c. in kr. Visokosti presvitlega gosp. nadvojvoda Leopolda Salvatorja.
Založnik kraljevske hiše Lussignan, Pariz.
Častni član italijanskega zavoda „Pogresso“ z odlikovalno svetinjo.
Privilegiran od vlade Zveznih držav severne Amerike.
Odlikovanje s poprsjem Libertadora, republike Venezuela.

Odlikovan na sledečih razstavah:

Dunaj 1873.
Svitinja za zasluge.
Neapel 1880.
Svetinja I. razreda
Kalkuta 1883—84.
Velika svetinja.
Neapel 1885.
Zlata svetinja.
Spa (Belgija) 1891.
Zlata svetinja.
Skradin 1875.
Zlata svetinja.
Trst 1882.
Zlata svetinja.
Cork (Irska) 1884.
Častna diploma.
Zagreb 1891.
Zlata svetinja.
Bordeaux 1892.
Zlata svetinja
Berlin 1892.
Zlata svetinja.

Moji izdelki se razpošiljajo in prodajajo v:

Avstro-Ogerski,
Italiji,
Nemčiji,
Angliji,
Rusiji,
Švediji in Norvegiji,
Švici,
Danski,
Turčiji,
Grški,
Španiji,
Portugaliji,
Rumuniji,
Srbiji,
Bolgariji,
Črnigori,
Otoku Malta,
Belgiji,
Zjedinjenih državah amerikanskih,
Braziliji,
Meksiki,
Argentinji,
Indiji,
Kitajski,
Japonski,
Egiptu,
Perziji,
Arabiji,
Alžeriji,
Tunisu,
Maroku,
Otoku Kipru.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — **Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.**